HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כרי סוף לומר ויזר על פני המים. לכיכה למיקם לזבל. והמי לגא שהשליכו ליס שהם לא נתכוין אלא לבדקן כסוטות שהמים בודקין אותם שמטמא והוכיחם אותם כלמתרי' שהם (יומא סו:) (ד) זיבם וקיטו כסייף גיפף ומיפק בשמקכה שמח בגבו בהלרוקן: **הספיה מגבירה.**

נחל קדרון אינו מגדל צמחים. משמע לגל בשאר מקומות שמיקם כלי מתכות מגדל ממחים וקשה דבפרק כסוי הדם (חולין דף פח: ושם ד"ה שמיקה) קאמר אין מכסין בשמיקה כלי מתכות לפי שאינו מגדל ממחים ו"ל דלחוליה ודאי אינו מגמיח לגל בשאר מקומות

מסורת הש"ס

ה) [ל"ל אמרו לו], ב) [שבת כט:], ג) [ל"ל שם שאם המלך], ד) [ל"ל לשאיר מעלמא], ה) [ל"ל אמרו לו. ועי"ע], ו) [ל"ל והמגן], ז) פסחים כב. יומא נח:, ח) [יומא ג:], ט) [ר"ה כב: ע"ש ל"ע], י) [גי' העיון בערך דל ד' דלרוין], כ) [גי' העיון שם מלרוין], ל) קדושין עו:, מ) [בעיון ערך מלם ג' גרים מומלמו ועי"ש בערך הלם גר' הומלמו], נ) [עיתוספות סה:], ס) [סנהלרין כה:], ע) [סנהלרין כח:], פ) [שם ע"ם], צ) [ליקוט זה שייך לסוף עמ' מג:], ק) [ל"ל אמר ד"ה לגגנים], ר) [יומא ס.], ש) [ל"ל אמר ד"ה עטרתן], ת) [ככר רש"ם], א) [ל"ל אמר ד"ה מקום תפילין], ב) [ל"ל אמר ד"ה דכתיב], ג) [ל"ל תוספות מ ס' לכן], ד) [ל"ל מכיב. ועי"ל], ה) [דף מב. ושם איתא כשפסקה], ו) ס"ל קנוסיא,

גליון הש"ס

גמ' וכתיב וישאם. עי' ר"ה כב ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומשקלה ככר זהב וגו' היכי וכו' לאויש היתה לגוח עכ: (ב) שם וכן קא בעי לגומי: (ג) שם אמר רב שבישקש לסולמו ולא סולמו: (ד) רש"י ד"ה הכי הוא לומר וכו' כלאמרינן התם אימתר רב ולוי חד אמר זימא וקיטל וכו' כהלרוקן וחד אמר עדים והתראה בסייף עדים בלא התראה במיתה לא עדים ולא התראה בהדדוקן סס"ל: (ה) ד"ה וכתיב וכו' כי עד הימים ההמה היו בני ישראל מקטרין: (ו) ד"ה קודם וכו' לשרפם לאחר שבא אימי ונטלה הדר ויפלם כ"ל להד"ם: (ז) ד"ה אר"י וכו' משופב היתה ולפיוה: (ח) ד"ה הומלמו ירושבת: (ט) ד"ה מקום ס בראש שראוי וכו' שהם המרין מקום רחב ב' קציצות והיל היתה נוחה: (י) תום' ד"ה ולגא וכו' והולך ביעור העגל בנחל קדרון וכו' מרק לרוחה וע"ת לרגנן וכו' שלא הזכיר שהשליכו ליס ממילא היה נזרק לרוח וי"ל דהתם וכו' מעשה ביעור: (כ) ד"ה אבן שואבת היתה לה במקום שהיה יושב על כפא מלכותו היתה קבועה למעלה ושואבת העטרה ולא היתה אבן: (ל) ד"ה שהיה וכו' גם גדול לפי שעם:

מוסף רש"י

משם ראיה. בתמיה (סוכה כח:). **לבודקן כסוטות.** בלבוקות טמן (יומא סו:). **אלו ואלו.** שיהי בם תעלות הפנימיות שנשפכין על יסוד מערבי של מזבח המילון ושיהי בם תעלות החיצוניות שנשפכין על יסוד דרומי, יוצלין מן היסוד ללפכה דרך שני נקבים קטנים (פסחים כב. וכעי"ז יומא נח:). **מתערבין באמה.** שילון שבעזרה היוצא לגמל קדרון (יומא שם). **לנחל קדרון.** כמו (דברים כא) לגמל מילן, עמק (פסחים כב.). **לגגנין.** בעלי גגות לגבל (שם). **ומועלין בהן.** כלומר לסוף שהגות מהן בלא דמים מפני שהן של הקדש (שם). **איתי הגיתי.** שהיה עובד כוכבים, **בא ביבטלה.** לעבודת כוכבים של עטרת מלכם, והוא שם שקוץ עמועים (קדושין עו:). **שביקש להורגו.** שהמצ בלשון מכת מלכות, **ולא הולמתו.** לפי שהיה שריבט של זהב בתוך תלגה מדוכן לדוכן ואינה מתייצבת בלשון לגי שיש לו מרין בלשון, והיל עדות לבית דוד שכל הלשון למלכות הולמתו ומי שאינו לפוי אינו הולמתו (סנהדרין כא:). **נטולי טחול.** על ידי סס, שהשומול מכבידו לאדם, **וחקוקי כפות הרגלים.** אין בשר בפרסומיהם ולילים על הקוליס ועל הבריקנין ואינן נוחקין (שם).

הרי סוף לומר ויזר על פני המים. לליכה למיקם לזבל. והמי לגא שהשליכו ליס שהם לא נתכוין אלא לבדקן כסוטות שהמים בודקין אותם שמטמא והוכיחם אותם כלמתרי' שהם (יומא סו:) (ד) זיבם וקיטו כסייף גיפף ומיפק בשמקכה שמח בגבו בהלרוקן: **הספיה מגבירה.**

השמילה ממלכות: **מפלא.** לקמן מפרש: **וידך וישרף בנחל קדרון** ולא חייש לזבל. מוידך קא מותיב: **ואת הטלאכה וגו'.** מוחלכות לוחו טחון קא מותיב לגבל מוחשרוף לאו מיוחדת היא לכל כמה לגא שחיק ליה מחובר בהדדי ואינו נעשה זבל: **אלו ואלו.** המים המיוחנים והמים הפנימיים שהיכיהן נשפכין על יסוד מזבח המילון והן יורדין מן היסוד לרלפה: **ומתערבין בחמה.** סילון של מים שהיה בעזרה: (ו) **ומועלין בהם.** לאו קרבן מעילה קאמר למין מעילה בדם קדשים כדאמרינן בפרק הוליחו (ל"ו) גלא לאסור ליהנות מהן אלא בדמיהם: **לגגנים.** לזבל גוחותיהן: **מקומות מקומות יש בו.** ויש מגדל ויש שאינו מגדל: **מפלא לילנותא.** לילנות מופלא כדאמי רב יוסף: **ובקע נחש הנחושת.** כי (ה) ביומים ההמה בית ישראל מקטרין לו גלמא עבודת כוכבים הוא וכתיב וכתת: **ואין אדם יכול לעמוד בהן מפני הנחשים השרפים והעקרבים.** לאומר דכתיב נמי לא ירוץ. דמומר ליהנות ממנו: **עמד ויבקעו.** לפרסומי מילתא: (ז) **דזויו.** לשון זוהר לרוח [מג.]: **דמתרגם.** מזכה מזיינין ורוח משאם ורוחא מטלטלינון גלמא ושאם לשון זיהרי וטלטול: **אמרו לו מני הוא אומר.** בדבדי הימים ויאמר דוד ושרפו ומדלא כתב נמי קרא ושרפם ושרפם ומ"ל לאומרם שנשרפם ומ"ל זוהר לרוח: **אלא שאם ממש.** נטלה עמו ונטנה מסה ומתחלה אמר לעבדיו לשרפן כדמפרש ואזיל. מוישרפו לא מלי לאומדיניהו לרבנן דכל זמן שאין נדוקין ע"י כתיבה אינו נעשה זבל: **קשו קראי אהדדי.** וישרפו משמע לאסור בהנאה ויאסם משמע נהנה מהם: **קודם שבא איתי.** וביטלה אמר דוד לשרפם (ו) : (ח) **ובא איתי וביטלה.** והדר ויאסם דוד. איתי הגתי עובד כוכבים היה: **עטרת מלכם.** בבני עמון קאי ועבודת כוכבים שלהם מלכם שמה על שם מלוכה כדכתיב (מ"ב יז:) ולמולך שקוץ בני עמון והאי עטרת מלכם בעבודת כוכבים קאמר: **היכי מלי מנח לה.** והלא כבד (ט) שהיה מנח הוא ומחלי היל כבידה וקלל כתיב **ותהי על ראש דוד: אר"י.** האי ותהי על ראש דוד לאו למנח לה אלא הכי קאמר מעטרה (ו) ולחוליה לדוד שעטרו למדת רחמו והולמתו כלקמן: **אבן שואבת.** דרך לומה המגן להגביה המתכת ולתלותה בחוזי: **דהוה דריא לה.** שהיתה נוחלת בעטרה ומגביהתה: **שמוה ככר וזהב.** והיינו מלקלה ככר זהב שהיה שקולה היל כככר זהב: **וזאת היכוי לי.** עדות עטרה זו מעידה עלי שאני הגון למלכות: (ח) **הולמתו.** (ח) ויושבת בראשו יפה ומכוונת למדת רחמו: **מקום שפיליו.** מרין שבראשו למעלה מן הפלחת מקום שמוחו של תינוק רופס: **מקום יש** (ט) **בראשו דראוי להניח שם ב' תפילין.** שרחב החריץ מקום כרך שני לגועות והיל היתה נוחה בחלי לחמו: **ויוליאו מן בן המלך.** ביוחת כתיב בגן ממליה שהמציאה לוחו לחמוחו כשהרגה עתליה לח כל זרע המלוכה וכשגדל טוליאוהו ונתנו עליו הכוזר לעדות שהוא מזרע המלוכה: **אמר רב יהודה שביקש להורגו.** ולח על גב לחמר רב יהודה לעיל לעוזה היתה גנות לבל לחוזה לו מנח לו מיהו מדל שעתא בדקי ליה בגויה לם הגון הוא למלכות: (י) **רבותיו.** להקר דמסים לים: **דתפיג ויעב ו.** דממעט שהיו מסויים: **נטולי טחול.** הטחול מכביד: **וחקוקי כפות הרגלים.** נטל הבשר מן העלם ולא היו מרגישים בקוליס ובבריקנים

נחל קדרון אינו מגדל **צמחים.** משמע לגל בשאר מקומות שמיקם כלי מתכות מגדל ממחים וקשה דבפרק כסוי הדם (חולין דף פח: ושם ד"ה שמיקה) קאמר אין מכסין בשמיקה כלי מתכות לפי שאינו מגדל ממחים ו"ל דלחוליה ודאי אינו מגמיח לגל בשאר מקומות

מזבל בקרקע המגדל ממחים הוא גורס ומסייע להמיח מי נמי כשנשרף כמו עגל מגדל ממחים והתם חייכי בגלח שריפה: **מקומות יש בו.** היה יכול לתרץ שהגגניים היו ממקום לחר: **מפליא** (י) **ליצנות.** פ"ה לילנות מופלח וכ"ל סוף פרשת תולדות (ג) יפחק מה לח מפליא כי לגומר למה לחה מלעיג עלי וכן פי' בערוך (ערך פלח): **והלא כבר נאמר וכתת וכו'.** ומקשינן לח שהכיכו לח המלה דכיון שבח לספר המעשה שם שהכיכו ליס היה לו לומר כמו שמפרש וזולך ביעור (י) הגחל קדרון ותע"ג שמיכו מפרש זוהר לרוח זה ג"ל כי לחר שהיה נשחק ממילח היה (ד) נזרק וח"ת למלך בסוף פרק כיצד יוצ"ט לח כיון שלח הזכיר להשליכו ליס ו"ל להשם לח בח לספר במעשה ביעור עבודת כוכבים שלח בח לומר כאן שמזבו **באן** קודם **שבא איתי הגיתי.** תימה למה לח לקח עובד כוכבים לגטל בע"כ כדכי שלעזר הקפר ועוד לשני דמשני לעיל (ה) כשפחמה שבל בשבורה שפילו ישראל מבטל עבודת כוכבים של עובד כוכבים למה לח שברום ו"ל דים מילוך בין עבודת כוכבים של עץ לשל מחכת וכן ים מילוים בילושלמי כלן בשל עץ כלן בשל מחכת: **אבן שואבת** (כ) **היה בה.** וכשהיה יושב על כסח מלכותו מניחה ומבן שוחבת (ל) שקועה למעלה ולח היתה הלבן שוחבת מקוקה בגוד: **שהיה מניחה במקום תפילין והולמתו.** פילוש וח"ם לח גדול (ל) שבח אין הרוחב עגול והיל היתה עגולה ממש ולח על פי כן היתה מכוונתו ומיושבת ברלשו: תגן

מעל ראשו ומשקלה ככר זהב ומי שרי איסורי הנאה גינהו אמר (ג) **רב** נחמן איתי הגיתי בא וביטלה (ו) משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה אמר רב יהודה אמר רב ראויה לנוח על ראש דוד רבי יוסי ברבי חנינא אמר אבן שואבת היתה בה דהות דרא לה רבי אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ששוה ככר זהב: (ט) **זאת היתה לי כי פקודיך נצרתי מאי קאמר הכי קאמר** בשכר שפקודיך נצרתי זאת היתה לי לעדות מאי עדותה א"ר יהושע בן לוי שהיה מניחה במקום תפילין (כ) והולמתו והא (ס) בעי אנוחי תפילין (כ) א"ר שמואל בר רב יצחק (ל) מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין (י) ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות נזר זו כלילא עדות (ס) א"ר יהודה אמר רב עדות הוא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו וכל שאינו ראוי למלכות אין הולמתו (י) ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך (ג) אמר רב יהודה אמר רב (ג) שמתנשא להולמו ולא הולמתו (י) ויעש לו רכב ופרשים וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותייהו תנא (פ) כולם נטולי טחול וחקוקי כפות הרגלים היו:

מתני'

יש בו מקומות שאין מגדל צמחים. ובמקום שאין מגדל צמחים שרפה. מפלצתה דהות מפליא ליצנותא. כמין זכרות שעשתה לו והיתה נבעלת לו תמיד. ומקשינן עליה והתכתיב וכתת נחש הנחושת אשר עשה משה כי עד הימים ההם היו בני ישראל מקטרים לו ויקרא לו נחושתן אמרו לו והלא נחש זה של משה היה שנאמר עשה לך שרף ושים לך על נס והיה כל הנשוך וראה אותו וחי. ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו ובדין הוא דכיתות נמי לא צריך דלא הוה עבודת כוכבים אלא כיון דחזוה חזקיה דטעו ישראל בתריה עמד וכתתו. אמר להן ר' יוסי והתכתיב ויעבדו שם את עצביהן ויישאם הנה שחקום ופיזורום כדכתיב תזדם ורוח תשאם וסערה תפיץ אותם. ופרקינן לא. ישאם אינו לשון נשיאה ממש מדכתיב קרא אחרינא ויאמר דוד וישרפו באש ולא קשיא כאן קודם שבא אתי הגתי נשרפה [כאן] אחר שבא אתי הגתי וביטלה נשאוה וכדכתיב ויקח עטרת מלכם מעל ראשו משקלה ככר זהב ואבן יקרה ותהי על ראש דוד. והא איסורי הנאה היא אמר רב נחמן בר יצחק אתי הגתי בא וביטלה. משקלה ככר זהב היכי מצי מנח לה. אבן שואבת היתה לה דהות דרי לה: ר' אלעזר אמר אבן יקרה היתה בה ושווה ככר זהב: והא בעי אנוחי תפילין. אמר שמואל בר יצחק מקום יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין. ויוציאו את בן המלך ויתנו עליו את הנזר ואת העדות. נזר כלילא עדות אמר רב עדות היא לבית דוד שכל הראוי למלכות הולמתו. ואדניה בן חגית מתנשא לאמר אני אמלוך אמר רב שמתנשא להולמו ולא הולמתו. וחמשים איש רצים לפניו מאי רבותיה. תני כולן נטולי טחול וקצוצי וחקוקי כפות הרגלים [היו]:

תורה אור השלם

1. וַיִּקַּח אֶת הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ וַיִּטְחַן עַד אֲשֶׁר דַּק וַיִּזֹר עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁק אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: שמות לב כ
2. וְגַם מַעֲבֶה אִם אֹסֵף הַמֹּלֵךְ הֶסְירָה מִגְּבִירָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה לְאֲשֵׁרָה מִפַּלֶּצֶת וַיִּכְרֹת אֶסָּא אֶת מִפַּלֶּצֶתָּהּ וְדָקַק וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן: דברי הימים ב טו טז
וְגַם אֶת מַעֲבֵה אִמּוֹ הֵסִירָה מִגְּבִירָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה מִפַּלֶּצֶת לְאֲשֵׁרָה וַיִּכְרֹת אָסָא אֶת מִפַּלַּצְתָּהּ וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן:
מלכים א טו יג
3. הוּא הֵסִיר אֶת הַבָּמוֹת וְשִׁבֵּר אֶת הַמַּצֵּבֹת וְכָרַת אֶת הָאֲשֵׁרָה וכתת [וְכִתַּת] נְחַשׁ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה כִּי עַד הַיָּמִים הָהֵמָּה הָיוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מְקַטְּרִים לוֹ וְיִקְרָא לוֹ נְחֻשְׁתָּן: מלכים ב יח ד
4. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס וְהָיָה כָּל הַנָּשׁוּךְ וְרָאָה אֹתוֹ וָחָי: במדבר כא ח
5. וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת עַצְּבֵיהֶם וְיִשְׂאֵם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו: שמואל ב ה כא
6. תְּזָרֵם וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם וְסוּפָרָה תְּפִיץ אוֹתָם וְאַתָּה תָּגִיל בַּייָ בְּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּלוּ: ישעיהו מא טז
7. וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת אֱלֹהֵיהֶם וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשְׂרְפוּ בָּאֵשׁ: דברי הימים א יד יב
8. וַיִּקַּח אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב וְאֶבֶן יְקָרָה וַתְּהִי עַל רֹאשׁ דָּוִד וְשָׁלָל הָעִיר הוֹצִיא הַרְבֵּה מְאֹד: שמואל ב יב ל
9. זֹאת הָיְתָה לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי: תהלים קיט נו
10. וַיּוֹצִיאוּ אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת וַיַּמְלִיכוּ אֹתוֹ וַיִּמְשָׁחֻהוּ יְהוֹיָדָע וּבָנָיו וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: דברי הימים ב כג יא
11. וַאֲדֹנִיָּה בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַחֲמִשִּׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו: מלכים א א ה

רבינו חננאל

וניחוש דלמא נהנין באפרו אמרו לו הא כתי' ויזר על פני המים וישק את בני ישראל לא נתכוין משה אלא להשקותן כסוטות. והא כתיב ויכרות אסא את מפלצתה וישרוף בנחל קדרון והלא הוה שם לזבל. אמרו לו נחל קדרון

עין משפט נר מצוה

מג א ממי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה יח:
מא ב ממי' פ"ח מהלכות עבודת כוכבים הל' ו ופי"ב מהלכות בית הבחירה הלכה כא) טוש"ע י"ד סימן ד סעיף ג [וסעי' ד וסימן ה סעיף ג]:
מב ג טוש"ע ס"ח סימן לג סעיף ג: